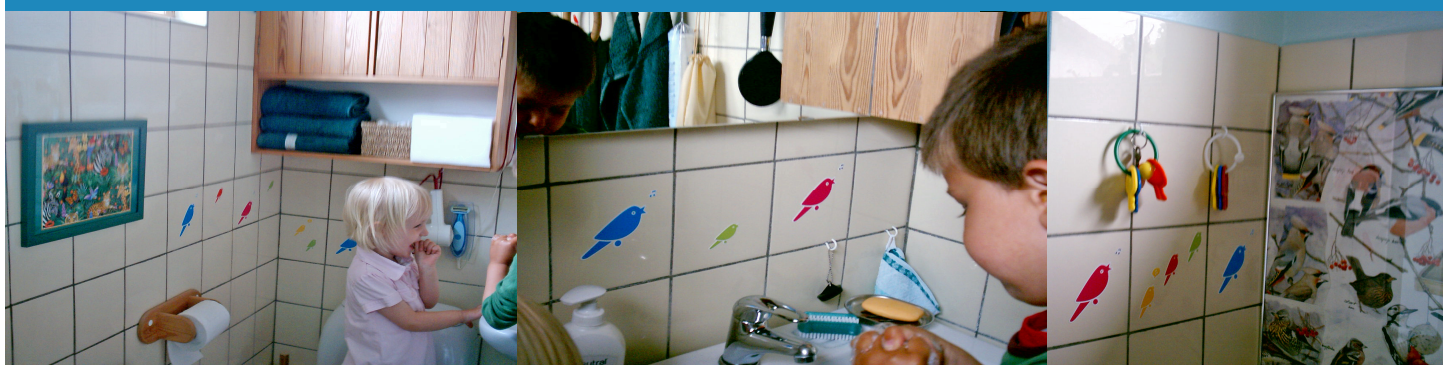


Dagplejeren som sundhedsformidler

- evaluering af projekt om passiv rygning i Allerød Kommunes dagpleje



Dagplejeren som sundhedsformidler

- evaluering af projekt om passiv rygning i
Allerød Kommunes dagpleje
Kræftens Bekæmpelse rapport nr. 05/2009

Tekst:

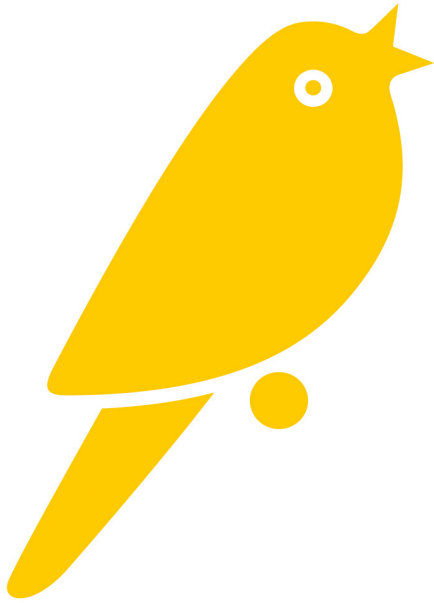
Bodil Schroll Harboe, cand. comm.
Marianne Søholm Iversen, stud.
scient.san.publ.

Forside fotos:

Allerød Dagpleje

Billederne er taget i et dagplejehjem, hvor
dagplejeren har klistret *kanariefuglen* -
Kræftens Bekæmpelses symbol for ren luft -
op på væggene i badeværelset.

Denne rapport kan hentes i elektronisk form
på www.cancer.dk/rapporter



”Jeg synes, det er underligt, at dagplejen kan få lov til det (ryge i hjemmet, red.). [...] Man har hele tiden dækket sig ind under, jamen det er jo et privat hjem. Jamen ja, det er rigtigt, men vi må heller ikke have små søer i haven, for så kan børnene drukne. Altså, jeg kan ikke se forskellen. Der bliver grebet ind i vores råderum omkring vores hjem, når vi har det job, men det er jo en del af det at have det job. Og altså, jeg kan ikke se, det ene er værre end det andet. Det er jo ikke værre at drukne end at dø af lungekræft.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Indhold

Forord	5
Indledning	6
Metode og projekt	7
Resultater	9
Reaktion på projektet	10
Oplevelser med røg	12
Snak om røg	13
Ændringer i hjemmet	15
Rygeregler i hjemmet	16
Hvad mangler dagplejerne?	18
Hvad skal andre kommuner gøre?	19
Opsamling og anbefalinger	20

Forord

I efteråret 2007 gennemførte Allerød Dagpleje og Kræftens Bekæmpelse et samarbejdsprojekt, hvor Kræftens Bekæmpelse klædte dagplejerne på til at være sundhedsformidlere og rollemodeller med udgangspunkt i en dialog om passiv rygning. Denne rapport er en status over projektet et år efter projektet blev afsluttet i februar 2008.

Indledning

Passiv rygning er sundhedsskadeligt og årsag til kræft, hjertesygdom og luftvejssygdomme. Selv kortvarig udsættelse for tobaksrøg er skadeligt for helbredet – ved blot 30 minutters udsættelse for passiv rygning påvirkes blodkar og celler i blodet. Vi opholder os 90% af tiden indendørs, så den luft, vi indånder indendørs skal være fri for kræftfremkaldende stoffer og sundhedsskadelige partikler.

Børn i røgfri omgivelser

Børn er særligt sårbare overfor passiv rygning, det er derfor vigtigt, at børn vokser op og færdes i omgivelser uden at blive udsat for de skadelige stoffer fra røgen. Ca. 1/3 af alle børn i Danmark, i alderen 0-3 år, passes i dagplejetilbud. Ifølge §15 i lov om røgfri miljøer fra 2007 er det: *”ikke tilladt at ryge i dagplejehjemmet og i andre lokaler til brug for dagpleje, når der passes børn. Lokaler, der primært er indrettet som børnenes lege- og opholdsrum, skal være røgfri hele døgnet.”* Selv om der ikke ryges indendørs i dagplejens åbningstid vil de skadelige stoffer fra røgen stadig være i hjemmet, når børnene bliver passet. Den nuværende lovgivning beskytter derfor ikke børnene mod passiv rygning.

Dagplejeren som sundhedsformidler

Projektet om dagplejeren som sundhedsformidler opstod som et samarbejde mellem Allerød Dagpleje og Kræftens Bekæmpelse i 2007 i et ønske om at skabe en dialog om passiv rygning i dagplejen. Forud for projektet var der foregået en hed debat i medierne om, hvorvidt man kan lovgive om der må ryges i private hjem, der også fungerer som arbejdsplads for en dagplejer. Vi ønskede med projektet at flytte fokus fra dagplejerens egne rygevaner. Projektet handlede ikke om, hvorvidt dagplejeren var ryger eller ikkeryger.

Fokus var derimod på, hvordan man skaber de bedste rammer for de børn, der passes i dagplejen. Det var ud fra en teori om det man kan kalde 'learning by teaching'. Det vil sige, at man lærer og tager viden til sig på en anden måde, når man lærer noget for at skulle formidle det videre – i dette tilfælde til forældrene og andre dagplejere. Hypotesen var også, at det er nemmere at ændre adfærd, når man gør det for nogle andre – i dette tilfælde for at skabe nogle gode rammer for børnene – end hvis man bare gør det for sig selv. Vi ønskede derfor med projektet at klæde dagplejerne i Allerød på til at beskytte børnene mod passiv rygning og formidle viden om passiv rygning til forældrene.

Metode og projektelementer

Projektet om passiv rygning i Allerød Dagpleje startede med en temadag om passiv rygning i september 2007. På temadagen underviste Kræftens Bekæmpelse lederen af dagplejen og tre tilsynsførende pædagoger i viden om passiv rygning og i hvordan de tilsynsførende pædagoger kunne starte en dialog om passiv rygning med dagplejerne.

Dialogredskab

Dialogen blev sat i gang med et interview på basis af et spørgeskema som de tilsynsførende pædagoger udfyldte sammen med dagplejeren. Interviewet fandt sted i forbindelse med et tilsyn i dagplejehjemmet. I september-oktober 2007 gennemførte de tilsynsførende pædagoger interviewene med de, på daværende tidspunkt, 37 dagplejere i kommunen. Interviewene varede i gennemsnit 1-1½ time, hvilket var meget tidskrævende for pædagogerne, men de opfattede det også som meningsfuldt, fordi de fik taget godt hul på den svære problematik om passiv rygning i dagplejehjemmet. Et emne, der tidligere havde været berøringsangst overfor og som nemt kunne opfattes som grænseoverskridende på grund af den debat, der foregik i medierne på det pågældende tidspunkt. Men pædagogerne oplevede tvært imod, at dagplejerne gerne ville tale om emnet, uanset hvilken rygepolitik de havde i hjemmet og at det lange interview gav god tid til at komme rundt om mange sider af problematikken (viden, holdninger og adfærd).

Temaaften

I november 2007 blev alle dagplejere og deres ægtefæller inviteret til en temaaften om passiv rygning. Her fortalte Kræftens Bekæmpelse om viden om passiv rygning. Det var

obligatorisk for dagplejerne at deltage i mødet, men kun få ægtefæller deltog. På mødet fik dagplejerne også materialer, de enten kunne bruge selv eller i dialogen med forældrene: Pjece, postkort og henvisning til, hvor de kunne opsøge mere viden om passiv rygning.

Manglende forældreopbakning

Et forældremøde om passiv rygning var planlagt, men mødet blev aflyst pga. manglende tilmelding fra forældrene. Den manglende interesse fra forældreside blev forklaret med, at de fleste forældre havde røgfri hjem og derfor ikke følte, at emnet var relevant for dem.

Politik

Sideløbende med, at projektet kørte, udarbejdede Allerød Dagplejes ledelse og forældrebestyrelsen for dagplejen en ny tobakspolitik for Allerød Dagpleje. Tobakspolitikken er ikke strammet i forhold til §15 i lov om røgfri miljøer, men det er indskrevet i politikken, at Allerød Dagpleje arbejder hen i mod at blive fuldstændig røgfri, så der aldrig ryges indendørs i dagplejehjemmet, døgnet rundt, året rundt. Politiken blev vedtaget i 2008.

Evaluerings

I januar-februar 2008 gennemførte Kræftens Bekæmpelse et telefoninterview med 24 dagplejere, der havde givet udtryk for at de gerne ville interviewes igen. Set retrospektivt var det ærgerligt, at ikke alle var blevet bedt om at deltage, da der nok var en tendens til, at der var en overvægt af de dagplejere, der allerede har indført røgfrit hjem, der deltog i interviewet. For at undersøge, hvordan det så ud i dagplejen et år efter projektets afslutning gennemførte Kræftens Bekæmpelse et telefoninterview med alle 32 dagplejere i kommunen. Siden første interview med

dagplejerne er 6 dagplejere holdt op¹ og en ny er kommet til. Dagplejerne blev ringet op af en student fra Kræftens Bekæmpelse og interviewene varede ca. 15 min.



¹ Blandt dem, der er holdt op med at være dagplejere, i året efter projektets afslutning, var der ingen rygere og de boede alle i ikkeryger hjem.

Resultater fra undersøgelsen

Ryger du eller har du tidligere røget?

	Antal	Procent
Ja, hver dag	4	12.5%
Ja, lejlighedsvis	1	3.1%
Nej, jeg har aldrig røget	14	43.8%
Nej, men jeg har tidligere røget dagligt	10	31.2%
Nej, men jeg har tidligere røget lejlighedsvis	3	9.4%
Total	32	100.0%

Er der nogen i husstanden, der ryger? (mere end ét kryds muligt)

	Antal	Procent
Ægtefælle/samlever er ryger	8	25.0%
Dagplejer er ryger	5	15.6%
Børn er rygere	0	0.0%
Andre	0	0.0%
Nej, ingen i husstanden ryger	21	65.6%

Er der specielle regler om, hvor og hvornår rygningen må foregå/ikke foregå? (mere end ét kryds)

	Antal	Procent
Nej, der må ryges i hele huset	1	3,1%
Der må kun ryges udendørs (røgfrig indendørs)	24	75.0%
Der må kun ryges i bestemte rum/bestemte dele af huset	2	6,2%
Der må kun ryges i de rum, hvor børnene ikke opholder sig	1	3,1%
Der må ryges bag lukkede døre	0	0,0%
Der må kun ryges under emhætte	0	0,0%
Der må kun ryges uden for dagplejens åbningstid	4	12.5%
Der må ikke ryges i nærheden af børnene udendørs	0	0.0%
Der må ikke ryges i nærheden af børnene indendørs	0	0.0%
Der ryges aldrig – hverken inde eller ude	3	9.4%
Andet	4	12.5%

Reaktion på projektet

De fleste dagplejere synes de har fået meget ud af at deltage i projektet. De har fået ny viden om passiv rygning. De har fået hjælp til at ændre deres rygepolitik i hjemmet og argumenter og viden om passiv rygning, der kan bruges overfor forældre og andre.

”Jeg har fået nogle ting at vide, som jeg egentlig ikke vidste, hvor meget sådan noget røg egentlig betød...at det (røgen.red) f.eks. kan kravle ind gennem nøglehuller og sådan noget, det var jeg ikke klar over. Jeg var godt klar over, at det var skadeligt.”

Dagplejer, Allerød Kommune

De føler sig bedre rustet til at sige fra overfor røg og nogle har i projektet fundet hjælp eller et skub til selv at holde op med at ryge eller få deres ægtefælle til at holde op med at ryge.

”Det fik mig bare til at tænke over, at det kan give børnene nogle sygdomme, både allergier og luftvejsproblemer og det der, som man måske ikke tænkte over før.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Nogle få giver udtryk for at de ikke har fået så meget ud af at deltage i projektet. De giver udtryk for at de vidste det meste i forvejen eller at de ikke føler sig berørt af problematikken.

”Altså, jeg vil ikke sige, at jeg har fået så frygteligt meget ud af det, fordi vi ryger ikke i vores familie. Men selvfølgelig har jeg fået nogle oplysninger, altså det er jo endnu farligere end jeg troede, vil jeg sige, men det har ikke rigtig haft nogen indflydelse på vores liv.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Ny viden

Det, der har gjort størst indtryk på dagplejerne er den nye viden, de har fået om emnet.

”Det der med, at det siver op alle mulige steder, det var jeg simpelthen ikke klar over. Jeg troede, at når der blev røget i ét rum, så blev det hovedsageligt derinde.”

Dagplejer, Allerød Kommune

”At partiklerne lugter og ligger der, selv om du har gjort rent og sådan noget. Også selv om de røg inde i stuen, så løb det rundt i de andre rum.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Det er især hvordan partiklerne spreder sig og bliver hængende i møblerne og bæres med tøjet ind.

”Jeg har virkelig lært, hvor farligt det er. Det er farligere end jeg troede, ikke? Altså bl.a. sådan noget med hvor mange giftstoffer, der er i en cigaret, og det der med, at folk står og ryger ud af vinduerne, at det ikke er nok og sådan nogle ting, ikke? Det synes jeg var meget relevant. Også, fordi folk, der ryger, de tror, at den hellige grav er velforvaret, når de står og ryger ud af vinduet.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Det er også ny viden for dagplejerne, at udluftning og emhætte ikke fjerner de skadelige stoffer fra røgen. Viden om røgens sammensætning og sammenhængen mellem passiv rygning, symptomer og sygdomme, fx astma og luftvejs sygdomme, har også gjort indtryk.

Lettere at håndtere røg?

31% af dagplejerne siger, at det er blevet lettere at håndtere passiv rygning efter de har deltaget i projektet, fordi de føler, de har fået en viden, der gør dem i stand til at sige fra

overfor passiv rygning, at argumentere for et røgfrit hjem og tale med forældrene om passiv rygning. Når 59 % af dagplejerne siger, at de ikke synes, at det er blevet lettere, skyldes det, at der stort set ikke har været situationer på arbejdet, hvor de skulle håndtere passiv rygning. Kun en enkelt siger direkte, at hun ikke ønsker at blande sig i om folk ryger og hvor de ryger.

Synes du, det er blevet lettere at håndtere situationer med rygning/passiv rygning efter at have deltaget i projektet?

	Antal	Procent
Ja	10	31.2%
Nej	19	59.4%
Ved ikke	3	9.4%
Total	32	100.0%

Oplevelser med røg

Mange af dagplejerne har i deres privatliv oplevet situationer, hvor de er blevet irriteret over røg. Nogle få har haft oplevelser i dagplejen med forældre, der har røget i dagplejehjemmet eller børn, der kom fra rygerhjem, der lugtede af røg.

”Jeg har haft en dreng, hvor faderen røg. Og der synes jeg, det har været svært med hans tøj. Og jeg har ikke turdet sige noget, fordi det vidste jeg ikke, hvordan jeg skulle håndtere. Men jeg synes, det har været et problem, også fordi de andre børns tøj skal hænge op ad hans.”

Dagplejer, Allerød Kommune

”Jeg tænker lidt sådan, at når man har børn, der kommer med forældre, der ryger, de kommer med deres dagpleje-net (taske, red.) og hvis det kommer fra rygerhjem, jamen så har man det (partiklerne, red.) jo inde, ikke? Der er jeg også sådan lidt obs på, hvor er det så, jeg placerer tingene, eller har jeg mulighed for at have det hængende, så det ikke er inde, hvor børnene er og sådan, ikke?”

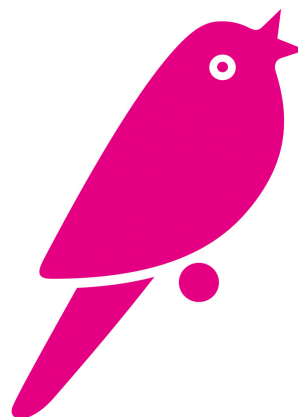
Dagplejer, Allerød Kommune

Men ellers beskriver dagplejerne primært, at det er svært at sige fra overfor røg, hvis man er i andres hjem eller at de oplever ubehag ved folk, der ryger eller lugter af røg i det offentlige rum og de beskriver, hvordan de prøver at flytte sig fra røgen. Nogle dagplejere beskriver også, at det kan have konsekvenser for de sociale relationer, når de siger fra overfor venner eller families røg.

”Jeg har faktisk også mistet lidt en veninde på den konto, fordi at de ryger rigtig, rigtig meget hjemme hos hende. Og når man er der, så er man simpelthen ved at blive kvalt. Og de lader ikke være med at ryge, når man er der... Så det har

jeg sagt til hende, hun er velkommen her, og der går hun også ud og ryger, men jeg har ikke lyst til at komme og besøge hende, fordi jeg simpelthen ikke kan holde ud at sidde der.”

Dagplejer, Allerød Kommune



Snak om røg

Med kolleger

Det var især mens projektet stod på og i tiden lige efter, at dagplejerne talte med deres kolleger om passiv rygning. Mange taler stadig sammen om problemer med børn, der lugter af røg, hvordan man taler med forældrene om problemet og hvad man stiller op, hvis børnenes ting og tøj lugter af røg og fører partikler med ind i garderoben til de andres børns ting og tøj.

”Det vi har snakket noget om, det er jo børn, hvis forældre ryger... Det kan godt være, vi skal have et røgfrit hjem, men vi skal jo tage imod et barn, hvis forældre ryger, ikke? Og så ved jeg ikke, hvor meget røgfrit det så er mere. Fordi så er partiklerne jo inde i huset. Men vi ved bare ikke hvor meget, det skader i forhold til, hvis man er i det hele tiden.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Men også hvad man gør ved ægtefællers rygning er blevet debatteret blandt kollegerne. Der er dog stor forskel på, hvor meget og hvordan man taler om passiv rygning og rygning i de grupper, hvor der er rygende dagplejere og dem, hvor der kun er ikkerygere blandt dagplejerne. Det er blevet lettere at tale om emnet, fordi de nu har en fælles viden at tale ud fra.

”Vi har den da oppe og vende en gang imellem. Og jeg synes også, det er blevet nemmere at snakke med dem (kollegerne, red.) om det, fordi de også har fået de samme oplysninger, ikke også. At vi generelt alle har fået de samme oplysninger om farer og ulemper og alt det der.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Med venner og familie

Dagplejerne taler også med venner og familie om passiv rygning – især lige efter projektet. Men for mange er det ikke så aktuelt, fordi deres hjem er røgfrit og de omgås ingen rygere. Nogle fortæller, at det kan være konfliktfyldt at tage op i fx familien, men mange beskriver hvordan dels tiden har forandret sig i retning af øget røgfrihed og hvordan klare rygeregler i hjemmet har fjernet snakken om rygning – rygerne går ud af sig selv – det er ikke længere et diskussions eller konflikt emne.

”Jeg har da fortalt nogen omkring noget af den viden, jeg har fået via den her kampagne, ikke? Med at det er altså ikke bare nok at lade et vindue stå åbent, vel? Jeg har fortalt, om de godt ved, at de står og spiser frugt med nikotin på, ikke? Jamen, det gør man jo, det er jo det, de gør.”

Dagplejer, Allerød Kommune

En fortæller, at hun bruger det argument, at hjemmet er hendes arbejdsplads, når hun sender folk langt ned i haven for at ryge.

”Jeg er så heldig, at både på min side og min mands side har vi overhovedet ingen rygere. Men så har jeg jo en hjemmeboende datter på 22, som nogen gange har nogle kammerater, der ryger. Og de får så simpelthen en urtepotte med noget sand i og går helt langt væk, hvis de skal ryge udenfor. Og det accepterer de alle. Og det er fordi, jeg siger til dem, mit hjem det er jo en arbejdsplads, og der må ikke ryges. Og det er rigtig godt at have det at kunne sige.”

Dagplejer, Allerød Kommune

En anden argumenterer omvendt for rygning indendørs med, at så længe det er hende, der betaler huslejen for dagplejehjemmet, så må der også ryges i hendes hjem.

”Nu er det jo et privat hjem, så vil de jo gerne have, at vi var totalt, helt røgfri. Og så siger vi, ja, den dag de betaler vores husleje, så kan de bestemme det. Men altså, når jeg har fyraften, så vil jeg godt have mig en smøg.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Med forældre

”Det har jeg jo så, talt med det forældrepar, jeg har. Fordi de slukker cigaretten, når de går ud af bilen, når de kommer og henter, og kommer ind og lugter helt vildt af røg og sætter sig ud i den der røgede bil.[...] De kunne ikke forstå, hun (datteren, red.) blev ved med at hoste og sådan noget. [...] Altså, de lytter til, hvad jeg siger, men de gør jo det samme dagen efter.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Mange af dagplejerne beskriver, hvordan de tog en snak med forældrene i dagplejen i forbindelse med projektet og udleverede folderen om Ren luft til ungerne. Men mange fortæller også, at det ikke er aktuelt at tale med forældrene, fordi alle dem, de har kontakt med er ikkerygere. En beskriver, at hun har snakket med forældre, hvor bedsteforældrene røg, men at hun kun tager det op med forældre, når samtalen naturligt falder på emnet. Der er en del, der har berøringsangst over for at tale med forældre til børn, der lugter af røg. De er bange for forældrenes reaktion og føler, at det er pinligt at blande sig i folks privatliv.

”Jo, det har jeg gjort (snakket med forældre, red.), og de har også fået de brochurer, som vi har fået fra jer. Men jeg har ikke, altså når hans far kom her, så sad han og røg ude i bilen, hvor drengen så skulle ud bagefter. Men det kunne jeg ikke lide at sige til ham, jeg synes, det er en dårlig idé, du sidder ude i bilen og ryger. [...] ’Det kommer sgu ikke dig ved’. Det var måske lidt den, jeg var nervøs for. Og jeg vil ikke have et dårligt forhold til en forælder pga. at han røg.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Flere af dagplejerne beskriver, hvordan de har talt med forældre til børn med fx luftvejssymptomer og flere oplever, at forældre tager viden til sig. Det er nemmere at tale om passiv rygning, når dagplejerne har noget de kan udlevere og/eller noget de kan handle i forhold til, fx et symptom eller en konkret hændelse. Dagplejerne giver udtryk for, at de har brug for hjælp til at skabe gode anledninger til at bringe emnet på bane.

”Jeg har fire par forældre, og de tre af dem ryger ikke, men den fjerde af dem ryger. Og hendes barn har så astmatisk bronkitis, og så brugte jeg ligesom, om det ikke var en god idé at lade være med at ryge, i hvert fald indendørs. Og det har hun da taget til sig. Det kom ligesom af sig selv, fordi nu barnet var så sygt [...] og så kunne det være medårsag til det.”

Dagplejer, Allerød Kommune



Ændringer i hjemmet efter projektet

Cirka halvdelen af dagplejerne har ikke foretaget sig nogen ændringer i hjemmet efter projektets udløb. Primært, fordi de i forvejen havde et røgfrit hjem. Den anden halvdel beskriver, hvordan de selv eller deres ægtefælle er holdt op med at ryge, at de har taget en beslutning om at gøre hjemmet helt røgfrit, at de sender folk længere væk fra huset, når de skal ryge eller at de er blevet mere strikse med at overholde rygereglene i hjemmet.

”Altså ændringer, ja. Det har jeg jo, fordi jeg har sagt, at folk må slet ikke komme ind og ryge, heller ikke i weekenden. De må ryge udenfor. Hvis der er gæster, der ryger, så er det ud. Det foregår udenfor [...]. Det gør også, at de gæster man har, de ryger ikke helt så meget, når de skal gå udenfor, vel?”

Dagplejer, Allerød Kommune

”Andre mennesker, vil jeg gerne indrømme, har fået lov til at ryge her, men slet ikke nogen efter projektet. Heller ikke de der gamle nogen. Når de kommer, så siger jeg, jeg vil ikke have det. [...] Og det var det jeg sagde, da jeg var med til det møde der, jeg sagde, jeg kan ikke få mig selv til at sige det til de der ældre mennesker. Det kan jeg bare ikke. Men det kunne jeg, da jeg havde gået og fundet ud af, jamen hold da helt op, hvis det her det er rigtigt, så er det her jo rigtig skadeligt for de her små børn, der kravler rundt nede på gulvtæppet. Så det her, det må vi have stoppet. Og det gjorde jeg.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Hvor ofte ryges der indendørs?

	Antal	Procent
Hver dag	2	6.2%
Ca. en gang om ugen	0	0.0%
Sjældnere end hver uge	1	3.1%
Ved særlige lejligheder	2	6.2%
Der ryges aldrig indendørs, kun udendørs.	24	75.0%
Der ryges aldrig – hverken inde eller ude	3	9.4%
Ved ikke	0	0.0%
Total	32	100.0%

Rygeregler i hjemmet

”Begrundelsen er, at det er usundt med passiv rygning, jo. Og så også at jeg synes, det lugter. Altså, man kunne jo bruge en hel weekend på at lufte ud. Så begrundelsen er, at jeg synes, det lugter grimt. Og så at det er giftigt, ikke?”

Dagplejer, Allerød Kommune

Langt størstedelen af dagplejerne - 27 ud af 32 - har røgfri hjem, hvor der aldrig ryges indendørs og kun to dagplejere har hjem, hvor der ryges indendørs dagligt. De dagplejere, der tillader rygning indendørs i hjemmet giver udtryk for, at det ikke er noget de vil ændre på, fordi det enten vil stride imod deres holdning til passiv rygning eller fordi det er for svært i forhold til ægtefællens rygning.

”Altså man kan sige, jeg bor her og betaler husleje. Og kommer det til det punkt, hvor dagplejen siger sådan her (rygeforbud udenfor dagplejens åbningstid, red.), så er det noget vi skal snakke om, og så må jeg jo så, hvis han (manden, red.) ikke vil acceptere det, så må jeg jo sige mit job op.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Den store gruppe af dagplejere, der har et røgfrit hjem, beskriver begrundelserne for at gøre hjemmet røgfrit som:

- Røgen skaber dårligt indeklima, den lugter og det er ulækkert
- Det kom af sig selv, fordi ingen var rygere i husstanden og ingen af dem, der kom på besøg var rygere
- Dårligt helbred (eget eller familiemedlemmers)
- Professionen – et dagplejehjem bør være røgfrit
- Rigtig mange bruger også sundhedsargumentet

”Jamen altså, det er ikke noget, vi har gjort bevidst, det er bare noget, der er kommet, ikke? Og det passer mig egentlig helt fint, fordi jeg synes heller ikke det er rart, når man kommer ind et sted, hvor der er røget, så kan man lugte det, ikke? Så indeklimaet er heller ikke særligt rart. Så det er bare kommet sådan helt naturligt næsten, uden at vi har gjort noget for det.”

Dagplejer, Allerød Kommune

11 ud af 29 dagplejere har altid haft et røgfrit hjem. 13 ud af de 18, der beskriver, at der tidligere er blevet røget i hjemmet, har indført rygereglerne for mellem 1-25 år siden. De resterende 5, der har indført røgfrit hjem, indenfor det sidste år, beskriver hvordan projektet har givet det sidste skub til at gøre hjemmet røgfrit indendørs.

”Min mand fik jo lov til at ryge herinde i stuen. Men det er slut. Han er holdt helt op, og det sagde jeg så også til ham dengang, at der skulle laves rygeforbud (efter projektet, red.). Så nu er det et ikkeryger-hjem. Så vi fik malet om og tapetseret, og vi fik lavet det helt store. En ny frisk start, ja.”

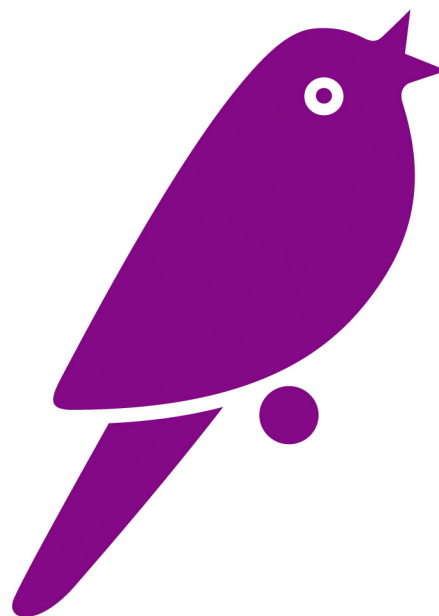
Dagplejer, Allerød Kommune

De fleste dagplejere beskriver, at det ikke var svært at indføre røgfrit hjem, når man først havde taget beslutningen. I starten kunne det være svært at bede folk om at gå udenfor for at ryge, men med tiden blev det naturligt og nu hvor passiv rygning fylder mere og mere i medierne er det blevet langt nemmere.

”Jeg synes, i starten var det svært. Der syntes jeg, det var svært ligesom at gå ind og sige det til folk. Også fordi du kommer ind sådan lidt privat og skal sige, jamen altså, jeg synes da ikke, du skal ryge, vel? Kunne du ikke bare holde op i stedet for? Det var ligesom derhen, man egentlig gerne ville dreje den. Men den holder jo bare ikke. Den kan man ikke få alle med på. Så i starten var det svært. Men nu er

*det blevet naturligt, at der ikke bliver røget her
i hjemmet. Det var egentlig lige at tage fat
dengang, der var svært, ikke? Det var det der
med at komme i gang.”*

Dagplejer, Allerød Kommune



Hvad mangler dagplejerne?

Dagplejerne føler sig godt oplyste og rustede efter de har deltaget i projektet. De føler, at det er blevet lettere og mere legalt at bringe passiv rygning på banen. Således savner størstedelen af dagplejerne ikke noget. De, der savner noget, efterlyser hjælp til dialogen med forældre, der ryger.

”Vi mangler en eller anden måde til at få gjort de her rygere opmærksomme på, at lugten kommer jo med barnet, og barnet sover jo faktisk i en dyne med lugten, og skiftetøjet lugter jo også.”

Dagplejer, Allerød Kommune

”Over for forældrene, hvis jeg kan lugte, der bliver røget, ikke, i hjemmene, der synes jeg egentlig godt, jeg kunne bruge de der foldere. Dem I har.”

Dagplejer, Allerød Kommune

En efterlyser mod til at tage dialogen med forældrene. Materialer de kan dele ud til forældrene, fx nogle flere pjecer som 'Ren luft til ungerne' vil også være en hjælp.

”Ikke viden, men altså måske hvordan gør man det.. Altså, jeg tænker på den enkelte far, og hver gang han kommer, jeg synes, han lugter meget [...]. Og så har jeg det faktisk så svært, ligesom åh, hvordan kan jeg sige det til ham, ikke? Det er ikke behageligt at sige til en person.”

Dagplejer, Allerød Kommune

Hjælp til enten egen eller mandens rygestop ønskes af nogle få dagplejere.



Pjecen til forældre om, hvordan man beskytter børn mod passiv rygning kan rekvireres hos Sundhedsstyrelsen, sst.dk

Hvad skal andre kommuner gøre?

"Jeg ville jo foreslå, at når man ansatte nye dagplejere, at så skulle det være 100 % røgfrit. Hele huset. Det skulle være ikkerygere. Når man har med små børn under tre år at gøre, så skal det være et ikkeryger-hjem, 100 %."

Dagplejer, Allerød Kommune

Dagplejerne i Allerød synes sagtens, at projektet kan overføres til andre kommuner. Det fungerede rigtig godt og er en god model for, hvordan man kan gribe det an. Størstedelen synes, at indholdet i projektet - primært temaaftenen - var godt. Nogle giver udtryk for at det var befriende, at der ikke var løftede pegefingre, mens nogle få syntes, at der var tale om skræmmekampagne. Det var godt at inddrage ægtefællerne.

"Det synes jeg er meget relevant, at alle dagplejere er til det her møde, så vi ikke kun er nogen, der skal formidle det videre. Men netop at alle er med. Og vi havde så også mulighed for at have vores bedre halvdel med, hvis vi har haft brug for det, og det synes jeg også er en rigtig god idé."

Dagplejer, Allerød Kommune

Nogle syntes, at spørgeskemaet var lidt for langt med for mange gentagelser for ikkerygerne. Andre påpeger, at man bør gøre mere ud af at inddrage forældrene.

"Nu har jeg jo ikke selv haft problematikken, men jeg har da nogle dagplejere, hvis børns forældre ryger, og hvor det er ret ubehageligt at få barnet og barnets tøj indenfor. Der kunne det være, hvis man på en eller anden måde kunne få forældrene med, så ville det være rigtig fint. Men så er det så spørgsmålet, om dem man nu føler, har mest brug for det, kommer de så også, ikke? Det er jo svært

at få fat i alle, ikke? Så var det måske bedre, man lavede en decideret forældre-pjece, man kunne dele ud og så give de her forældre. Men man kan heller ikke vide, om de læser den, vel? Men så har man da i det mindste gjort det. Det er måske bedre frem for at prøve at få forældrene til et møde."

Dagplejer, Allerød Kommune

Det er vigtigt, at der følges op på projektet og måske især overfor forældrene. Og så skal dialogen om passiv rygning i dagplejen holdes ved lige.

"Jeg synes bestemt, man skal tage fat i andre kommuner. Jeg har et barnebarn, der har været i dagpleje på Amager, hvor der blev røget i hjemmet. [...] Altså, hallo! [...] Jeg synes, det er underligt, at dagplejen kan få lov til det. [...] Det er jo så det, man hele tiden har dækket sig ind under, jamen det er jo et privat hjem. Jamen ja, det er rigtigt, men vi må heller ikke have små søer i haven, for så kan børnene drukne. Altså, jeg kan ikke se forskellen. Der bliver grebet ind i vores råderum omkring vores hjem, når vi har det job, men det er jo en del af det at have det job. Og altså, jeg kan ikke se, det ene er værre end det andet [...]. Det er jo ikke værre at drukne end at dø af lungekræft. Og det er nok der jeg synes, man godt kan gå ud, og jeg tror, sådan nogle kampagner (projektet, red.), vi har haft, at det måske lige kan rykke bare en lille smule. Så man i hvert fald får øjnene op for, jamen kære venner, det er jo ikke kun røgen, det er også de partikler, der sidder i hjemmet."

Dagplejer, Allerød Kommune

Opsamling og Kræftens Bekæmpelses anbefalinger

Fokus på passiv rygning

Hold fokus på passiv rygning og hvordan man sikrer børnene sunde rammer. Dagplejernes egen rygning kan behandles i et selvstændigt projekt, der handler om hjælp til rygestop. Det vil sige, at det i første omgang handler om HVOR, der ryges i dagplejehjemmet og ikke OM dagplejeren eller nogen andre i husstanden ryger.

Dialog

Tag udgangspunkt i en dialog med dagplejerne om deres holdninger, viden og adfærd i forhold til passiv rygning. Selv om det kan være tidskrævende giver dialogen alle dagplejerne mulighed for at komme til orde og er samtidig med til at kortlægge omfanget af problemet.

Viden

Giv alle dagplejerne viden om passiv rygning og skab en dialog om, hvordan man skaber de bedste rammer for børnene. Diskuter hvordan man kan gøre dagplejehjemmene røgfri indendørs og hvordan man skaber en dialog med forældrene om passiv rygning. Et obligatorisk møde for dagplejerne med mulighed for at medbringe ægtefæller er en god måde at sikre, at alle dagplejere bliver klædt godt på og får et fælles fundament af viden.

Forældreinddragelse

Det lykkedes ikke at inddrage forældrene i Allerød Dagpleje til et møde om passiv rygning, og det er også dialogen med forældrene, dagplejerne ser som den største udfordring. Dagplejerne vil gerne være rollemodeller for børnene, men har sværere

ved at skulle gå i dialog med forældre, der udsætter deres børn for passiv rygning. Men brug projektet som afsæt for en dialog med forældrene og fortæl, at det drejer sig om at skabe gode rammer for børnene. Find gode anledninger til at gå i dialog. Materialer til uddeling kan for nogle dagplejere skabe en anledning til at gå i dialog. For andre kan symptomer hos barnet være den anledning, der gør, at de tager passiv rygning op med forældrene.

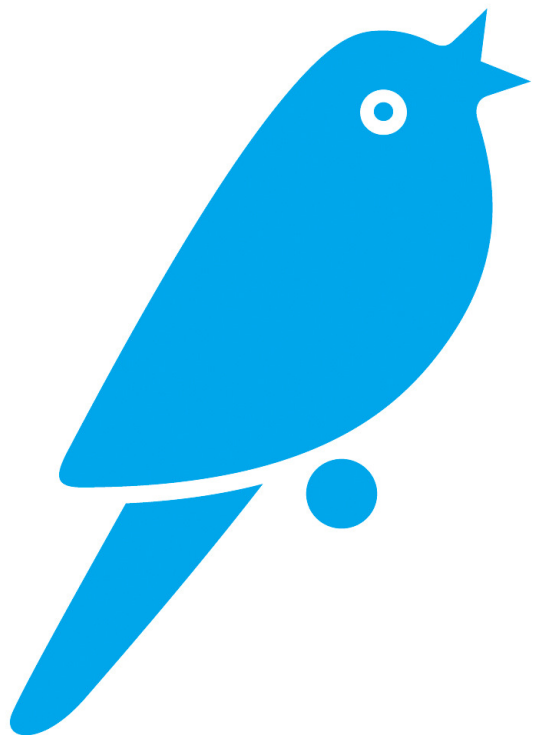
Politik

Brug dialogen i projektet om passiv rygning som afsæt til at diskutere, hvordan kommunen kan udforme tobakspolitikken for dagplejen, så der skabes de bedst mulige rammer for børn, der passes i dagplejen.

Få hjælp til processen

Kræftens Bekæmpelse kan hjælpe og vejlede om, hvordan man sætter fokus på og starter en dialog om passiv rygning i dagplejen. Kræftens Bekæmpelse kan også hjælpe med at klæde dagplejerne og andre personalegrupper på som sundhedsformidlere indenfor andre forebyggelsestemaer: Kost, Rygning, Alkohol, Motion og Sol.

Kontakt projektleder Bodil Schroll Harboe, 3525 7664, bodil@cancer.dk.



Kanariefuglen er symbol på ren luft. Minearbejderne brugte kanariefuglen som advarsel mod gasudslip i mineskakterne. Så længe kanariefuglen synger, er luften god.